

114. sz. Ajánlás

munkavállalóknak az ionizáló sugárzás elleni védelméről

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája,

Amelyet a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Igazgató Tanácsa hívott össze Genfben, és amely 1960. június 1-én negyvennegyedik ülészakára ült össze,

Miután úgy határozott, hogy különböző javaslatokat fogad el a munkavállalók ionizáló sugárzás elleni védelméről, - amely kérdés az ülészak napirendjének negyedik pontjaként szerepelt, és

Miután úgy döntött, hogy ezeket a javaslatokat a sugárzás elleni védelemről szóló 1960. évi Egyezményt kiegészítő Ajánlásként adja közre,

a mai napon, 1960. június 22-én, elfogadja az alábbi Ajánlást, amely „A sugárzás elleni védelemről szóló 1960. évi Ajánlás” néven idézhető:

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. A jelen Ajánlásnak törvényekkel és rendeletekkel, végrehajtási szabályokkal vagy egyéb, arra alkalmas eszközökkel kell érvényt szerezni. Az Ajánlás rendelkezéseinek alkalmazása során az illetékes hatóságnak ki kell kérnie a munkaadók és munkavállalók képviselőinek véleményét.

2. (1) A jelen Ajánlás minden olyan tevékenységre vonatkozik, ahol a munkavállalók a munkavégzés során ki vannak téve az ionizáló sugárzás hatásának.

(2) A jelen Ajánlás nem vonatkozik a zárt, illetve nem zárt radioaktív anyagokra, illetve ionizáló sugárzást kibocsátó eszközökre, amelyek az ezekből származó ionizáló sugárzás korlátozott mértékére való tekintettel az 1. bekezdésben említett Ajánlás hatályba léptetésének valamelyik módszere által mentesülnek az Ajánlás hatálya alól.

3. A sugárzás elleni védelemről szóló 1960. évi Egyezmény 3. cikke 2. bekezdésének érvényesítése érdekében mindegyik tagállamnak figyelembe kell vennie a Nemzetközi Sugárvédelmi Bizottság időről időre elfogadott Ajánlásaira, valamint az egyéb illetékes szervezetek által elfogadott szabványokra.

II. ENGEDÉLYEZHETŐ MAXIMÁLIS MÉRTÉKEK

4. A sugárzás elleni védelemről szóló 1960. évi Egyezmény 6., 7. és 8. cikkében említett mértékek meghatározása során tekintettel kell lenni a Nemzetközi Sugárvédelmi Bizottság által időről időre rögzített értékekre. Ezen kívül a fent említett szintek alapján rögzíteni kell a levegőben és vízben fellelhető és ezáltal az emberi szervezetbe bekerülő radioaktív anyagok engedélyezhető koncentrációinak maximumát.

5. Meg kell tenni azokat a közösségi és egyéni védelmi intézkedéseket, amelyekkel el lehet érni, hogy a sugárzás ne lépje túl a sugárzás elleni védelemről szóló 1960. évi Egyezmény 6., 7. és 8. cikkében említett határértékeket, és hogy az emberi szervezetbe a

levegővel és a vízzel bekerülő szennyezés ne lépje túl a 4. bekezdésben említett engedélyezhető koncentrációkat.

III. ILLETÉKES SZEMÉLY

6. A munkaadónak ki kell neveznie egy illetékes személyt, akinek az a feladata, hogy a vállalkozás megbízásából kezelje az ionizáló sugárzás elleni védekezés kérdéseit.

IV. A VÉDEKEZÉS MÓDSZEREI

7.(1) Minden olyan esetben, amikor a közösségi védelem tárgyi vagy operatív eszközei megfelelő védettséget nyújtanak, ezeket az eszközöket kell alkalmazni.

(2) Minden olyan esetben, amikor a közösségi védelem módszerei nem megfelelőek, egyéni védelmi eszközöket, illetve szükség esetén megfelelő védekezési módszereket és eljárásokat kell alkalmazni.

8. (1) Minden védelmi eszközt, berendezést, készüléket stb. úgy kell kialakítani, illetve módosítani, hogy az megfeleljen eredeti rendeltetésének.

(2) Minden szükséges intézkedést meg kell tenni annak érdekében, hogy rendszeres időközönként sor kerüljön az ilyen eszközök, készülékek és berendezések szakszerű átvizsgálására; a vizsgálat során értékelni kell a készülékek állapotát, működését, elhelyezését, illetve az általuk nyújtott védelem hatékonyságát; különös körültekintéssel kell elvégezni az üzembe helyezés előtti vizsgálatokat, illetve az eljárások, berendezések vagy sugárvédelem módosítása esetén szükségessé váló vizsgálatokat.

(3) A készülékekben, berendezésekben és eszközökben feltárt hibákat azonnal ki kell javítani; szükség esetén azokat a műszaki berendezéseket, amelyekhez ezek az eszközök illeszkednek, üzemben kívül kell helyezni; ismételt üzembe helyezésükre az említett meghibásodások felszámolásáig nem kerülhet sor.

(4) Az illetékes hatóság előírja a leglényegesebb védelmi eszközök, különösen a folyamatos ellenőrző berendezések megfelelő és rendszeres ellenőrzését.

9. (1) A lezáratlan sugárforrásokkal való bánásmódot az anyagok toxikus voltára való tekintettel kell meghatározni.

(2) Az anyagmozgatás módszereinek megválasztásánál tekintettel kell lenni a radioaktív anyagok emberi szervezetbe való bekerülésével kapcsolatban felmerülő kockázatok mérséklésére, és a radioaktív szennyezés terjedésének megakadályozására.

10. Előzetes terveket kell készíteni az alábbi intézkedések foganatosítására:

- (a) a radioaktív anyagok zárt forrásainál észlelt olyan szivárgás vagy törés azonnali felderítése, ahol számolni kell a radioaktív szennyezés veszélyével;
- (b) azonnali intézkedések foganatosítása a radioaktív szennyezés további terjedésének megakadályozására, egyéb szükséges megelőző biztonsági intézkedések foganatosítása, többek között a szennyezés megszüntetéséhez szükséges intézkedések kezdeményezése, szükség esetén az összes illetékes hatóság bevonásával.

11. Könnyen felismerhető figyelmeztető jelzésekkel meg kell jelölni azokat a forrásokat, ahol a munkavállalók ki lehetnek téve ionizáló sugárzásnak, ahol ilyen sugárzás megtörténhet, illetve a munkavégzésben részt vevő személyek ki lehetnek téve radioaktív szennyezésnek.

12. Gondoskodni kell egy vállalkozásnál tárolt és nem zárt, használt vagy tárolt radioaktív források megfelelő nyilvántartásáról.

13. (1) Az illetékes hatóságnak meg kell követelnie minden olyan vállalkozástól vagy munkaadótól, aki vagy amely radioaktív anyagot birtokol vagy használ, hogy az illető vállalkozó vagy gazdasági társaság elkészítse a hatóság által előírt jelentéseket az ilyen anyagok felhasználásáról.

(2) Az illetékes hatóságnak meg kell határoznia az anyagok tárolásának vagy felhasználásának feltételeit.

14. A radioaktív anyagok más munkaadóra vagy vállalkozásra való átruházása során az átruházás és átadás tényét jelenteni kell az illetékes hatóságnak.

15. (1) Minden olyan személy, aki okkal feltételezheti, hogy egy radioaktív forrás elveszett, ismeretlen helyre került, lopás útján illetéktelen kezekbe került vagy károsodott, köteles haladéktalanul tájékoztatni erről a 6. bekezdésben említett hatóságot, vagy - amennyiben ez nem lehetséges - más felelős személyt, aki a lehető legrövidebb időn belül köteles továbbítani a kapott információt az arra illetékes személynek.

(2) Amennyiben az eltűnés, a lopás vagy a károkozás ténye megerősítést nyer, késedelem nélkül tájékoztatni kell az illetékes hatóságot.

16. A sugárveszélyes munkahelyeken foglalkoztatott, szülési korban lévő nőknél jelentkező egészségügyi problémákra való tekintettel mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy ezek a munkavállalók ne legyenek kitéve a jelentős sugárzás veszélyeinek.

V. NYOMON KÖVETÉS

17. (1) Gondoskodni kell a munkavállalók és munkahelyek megfigyeléséről; a megfigyelés során mérni kell a munkavállalók ionizáló sugárzásnak és veszélyes anyagoknak való kitétségét, és ellenőrizni kell a vonatkozó szintek megtartását.

(2) Külső sugárzás esetében a monitoring tevékenységekhez filmet, dozimétert és egyéb eszközöket kell alkalmazni.

(3) Belső sugárzás esetében ott, ahol okkal feltételezhető, hogy a sugárzás megközelítheti vagy meghaladhatja a maximális engedélyezhető mértéket, ennek a folyamatos ellenőrző tevékenységnek az alábbi tesztek kell tartalmaznia:

(a) radioaktív szennyezés vizsgálata;

(b) lehetőség szerint az emberi szervezetet ért terhelés vizsgálata.

(4) A teljes emberi szervezet kitétségének mérésén kívül a folyamatos ellenőrző tevékenységnek lehetővé kell tennie a részleges kitétség meghatározását a szervezetnek azoknál a részeinél, ahol a legnagyobb károsodásra lehet számítani.

18. Az illetékes hatóságnak adott esetben megfelelő vizsgálatokat kell előírnia a munkahelyüket elhagyó személyek kezeinek, testrészeinek és ruházatának vizsgálatára.

19. Azokat a személyeket, akik a sugárzás elleni védelemről szóló 1960. évi Egyezmény és a jelen Ajánlás alapján folyamatos ellenőrző tevékenységet végeznek, el kell látni megfelelő eszközökkel, illetve biztosítani kell számukra a munkavégzéshez szükséges feltételeket.

VI. ORVOSI VIZSGÁLATOK

20. A sugárzás elleni védelemről szóló 1960. évi Egyezményben említett összes orvosi vizsgálatot szakképzett orvosnak kell végeznie.

21. A sugárzás elleni védelemről szóló 1960. évi Egyezmény 13. cikkében említett esetekben el kell végezni az összes rendkívüli orvosi vizsgálatot.

22. Az előző bekezdésekben említett orvosi vizsgálatok során az érintett munkavállalót semmilyen költség nem terhelheti.

23. Az orvosi vizsgálatokat végző orvosok számára biztosítani kell a szükséges feltételeket az érintett munkavállalók munkakörülményeinek értékeléséhez.

24. Az ilyen orvosi vizsgálatokon részt vevő minden egyes munkavállaló számára az illetékes hatóság követelményeinek megfelelően nyitni kell egy egészségügyi lapot, amelyet a nevezett hatóság követelményeinek megfelelően kell vezetni.

25. Ezt az egészségügyi adatnyilvántartást a tagállam területén egységesített formában kell vezetni.

26. A jelen Ajánlás 24. bekezdésében említett összes munkavállalónál lehetőség szerint meg kell szervezni az alkalmanként a munkavállalót ért sugárzások rendszeres nyilvántartását annak érdekében, hogy a foglalkoztatási célokra minden alkalommal figyelembe tudják venni a halmozott sugárzásdózist.

27. Amennyiben a sugárzás elleni védelemről szóló 1960. évi Egyezmény 14. cikkében előírányzott egészségügyi tanácsadás során kiderül, hogy a munkavállaló szokványos munkavégzési környezetében nem célszerű kitenni a munkavállalót további sugárveszélynek, meg kell tenni a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az érintett munkavállalónak alternatív ajánlatot tegyenek a további foglalkoztatásra.

VII. ELLENŐRZÉS ÉS BEJELENTÉS

28. A sugárzás elleni védelemről szóló 1960. évi Egyezmény 15. cikkében említett felügyeleteknek olyan belső vagy könnyen mozgósítható külső munkatársakkal kell rendelkezniük, akik kiterjedt ismeretekkel rendelkeznek a sugárveszélyről, és képesek tanácsokkal segíteni az ionizáló sugárzással szembeni védekezést.

29. (1) Az ilyen felügyeleti szolgálatok képviselőit fel kell hatalmazni megfelelő intézkedések kezdeményezésére a berendezésekben, készülékekben vagy a munkavégzés módszereiben megállapítható olyan hiányosságok felszámolására, amelyekről okkal feltételezhető, hogy ionizáló sugárzás következményeként veszélyeztetik a munkavállalók egészségét és biztonságát.

(2) Ahhoz, hogy a felügyeleti szolgálatok képviselőinek joguk legyen a fent említett intézkedések foganatosítására, fel kell jogosítani őket arra, hogy - a törvényekben vagy

rendeletekben említett, illetékes bíróságnál vagy államigazgatási hatóságnál érvényesíthető fellebbezési jog mellett - megtehessek az alábbi intézkedéseket:

- (a) meghatározott időn belül olyan módosítások elvégzése a különböző berendezésekben és eszközökben, amelyek biztosítják a munkavállalók biztonságára és egészségére vonatkozó követelmények érvényesítését;
- (b) azonnali hatállyal fogatosítandó intézkedések minden olyan esetben, amikor a munkavállalók egészségét és biztonságát fenyegető veszély ezt indokoltá teszi.

30. (1) Minden tagállamnak gondoskodnia kell az ionizáló sugárzás kibocsátásának és felhasználásának ellenőrzésére vonatkozó intézkedésekről

(2) Ezeknek az intézkedéseknek többek között az alábbiakat kell tartalmazniuk:

- (a) az illetékes hatóság vonatkozó előírásoknak megfelelő értesítése az ilyen források szállításáról;
- (b) az ionizáló sugárzásnak való kitettséggel járó munkálatok kezdete előtt, illetve az ionizáló sugárzást kibocsátó eszközök és berendezések jelentős bővítése vagy módosítása, illetve a sugárvédelmi eszközök üzembe helyezése előtt az illetékes hatóság vonatkozó előírásoknak megfelelő értesítése a készülék vagy berendezés jellegéről és az ionizáló sugárzással szembeni védelmi intézkedésekről.

31. A munkaadóknak a hatóság által előírt módon értesíteniük kell a hatóságot a munkavállalók szempontjából sugárveszélyes tevékenységek végleges megszüntetéséről.

VIII. A MUNKAADÓK ÉS A MUNKAVÁLLALÓK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

32. A munkaadóknak és a munkavállalóknak meg kell tenniük az elvárható erőfeszítéseket a lehető legszorosabb együttműködés kialakítására az ionizáló sugárzás elleni védekezés terén.